

## **CURS ACADÈMIC:**

LLICENCIATURA: Història

CURS: 2007/08

Codi: 28528

Assignatura: Paleografia i Diplomàtica. Epigrafia i Numismàtica (grups 1 i 2)

**Tipus d'assignatura: teòrico-pràctica**

**Nº de crèdits: 5 crèdits teòrics i 1 de pràctic**

**Professorat: Dr. Jesús Alturo i Perucho.**

**Les classes es faran en català**

***Quatrimestre: Primer***

### **OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:**

Atesa la impossibilitat de tractar amb un mínim de profunditat totes quatre disciplines en un sol quadrimestre i que la Diplomàtica, l'Epigrafia i la Numismàtica ja s'estudien en assignatures pròpies, hom prestarà una atenció especial a la Paleografia sense deixar d'exposar els principis bàsics de les altres matèries. Després d'explicar el concepte, l'objecte i el mètode de la Paleografia, se'n resseguirà la història i es comentarà la bibliografia essencial per països i per tendències d'anàlisi. Com a base d'estudi es prendrà l'alfabet i l'escriptura llatins, des del seu origen fins als nostres dies al llarg de la seva evolució cronològica i, quan s'escaigui, geogràfica. S'estudiaran també els diversos sistemes d'abreviació.

El mètode serà eminentment pràctic, amb exercicis constants damunt de facsímils de diferents tipus d'escriptures llatines, en llatí i en les principals llengües romàniques.

### **TEMARI:**

1. Evolució del concepte de Paleografia. Mètodes d'estudi i de recerca paleogràfica.
2. Els diversos tipus de transcripció. Paleografia i crítica textual.
3. L'obra de J. Mabillon i dels Mauristes dels segles XVII i XVIII.
4. Projectes internacionals en curs de realització sobre Paleografia.
5. Elements d'anàlisi paleogràfica i factors de transformació de l'escriptura.
6. Origen de l'alfabet llatí.
7. L'escriptura capital. La capital arcaica, l'epigràfica, la librària i la cursiva. La capital dita elegant.
8. La uncial.

9. Origen de l'escriptura minúscula. La semiuncial.
10. L'escriptura de les cancelleries provincials romanes i dels regnes germànics.
11. Les abreviatures i els signes d'interpunció.
12. La fragmentació gràfica altmedieval. Les escriptures insulars, les merovíngies, les beneventanes i la visigòtica.
13. La nova escriptura supranacional. La minúscula carolina i les seves variants.
14. L'escriptura gòtica i les seves modalitats.
15. Varietats de les cursives gòtiques a Espanya. Evolució de la cortesana, la procesal i l'encadenada castellana.
16. Origen i difusió de l'escriptura humanística. El tipus d'impremta incunable.
17. Evolució del concepte de Diplomàtica i el seu naixement com a ciència.
18. El concepte d'Epigrafia. Paleografia epigràfica.
19. El concepte de Numismàtica.

## **BIBLIOGRAFIA**

### **BÀSICA:**

- Batlle, P.: *Epigrafía latina*. Barcelona 1963.
- Bischoff, B.: *Paléographie de l'antiquité romaine et du Moyen Âge Occidental*. Paris 1985.
- Boyle, L.: *Medieval Latin Palaeography. A Bibliographical introduction*. Toronto 1984.
- Bresslau, H.: *Manuale di diplomatica per la Germania e l'Italia*. (Reed. )Roma 1998.
- Cappelli, A.: *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*, Milà 1949.
- Cencetti, G.: *Compendio di paleografia latina*, reed. Roma 1978.
- Giry, A.: *Manuel de diplomatique*, Paris 1894.
- Grierson, *Introduzione alla numismatica*, Roma 1984.
- Guyotjeannin, O.: *Diplomatique médiévale*, Turnhout 1993.
- Mallon, J.: *Paléographie romaine*, Madrid 1952.
- Mateu Ibars, J.-M.D. : *Bibliografia paleográfica*, Barcelona 1974.
- Millares Carlo, A.: *Tratado de Paleografia española*, 3ª ed. Madrid 1983.
- Mundó, A.M.: *Obres completes*, Barcelona 1999 ss.
- Susini, G. C.: *Epigrafia romana*, Roma 1982.

### **COMPLEMENTÀRIA:**

Es donarà a classe.

## **METODOLOGIA DOCENT:**

### **I. TEORIA**

Exposició, comentari i diàleg sobre els principis bàsics de les diverses matèries de l'assignatura.

### **PRÀCTIQUES:**

Anàlisi formal dels diversos tipus d'escriptures, transcripció i datació de còdexs i diplomes en facsímils, i pràctiques amb documentació original d'arxius i biblioteques.

### **SISTEMA D'AVUACIÓ:**

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir d'un examen final (amb possibilitat d'un parcial eliminador de matèria), que valdrà el 70 % de la nota, i un treball de curs obligatori, valorable el 20 %; el 10 % restant de la nota s'obtindrà per la participació activa a classe.

### **ALTRES QÜESTIONS**

### **OBSERVACIONS:**

Atenció als estudiants: despatx b7/147.